

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 13. junija 1996 • Leto VI, št. 12

Prisluškovanje narodnostnim skupnostim

LE TIHO, TIHO LJUBICA

Zgodilo se je tam nekje v daljnih 60-ih letih. Nekaj let po madžarski revoluciji l. 1956. V neko porabsko slovensko gostilno je prišla skupina ljudi. Slovenci z obeh strani madžarsko-slovenske meje. Torej porabski Slovenci in obiskovalci iz Slovenije. Pogovarjali so se o nekih vsakdanjih, nepomembnih stvareh. Ko so znanci ali sorodniki iz Slovenije odpotovali domov, so se pri porabskih domačinih pojavili neki skrivnostni ljudje. Začeli so se zanimati, kaj neki je njihova družina - tam v gostilni - toliko govorila o Jánosu Kádárju? Kaj neki da so se morali oni toliko meniti o prvem sekretarju Madžarske socialistične delavske partije - z "Jugoslovani"?! "Ogovorjeni" Porabci so bili seveda čisto paf. Da oni o Kádárju pa o takih rečeh? Nemogoče!? Saj so vendarle klepetali o čisto banalnih stvareh. V tančico skrivnosti zaviti ljudje pa so trdili, da so oni dobili iz tiste gostilne informacije, da se je na dolgo in široko govorilo o glavnem voditelju "Madžarske partije"...

Presenečeni Porabci so tuhtali in tuhtali, kaj neki naj bi oni ali njihovih gostje kar naprej ponavljali, da Kádár, Kádár?... Mučno razpoloženje se je začelo spreminjati na boljše, ko je nekdo vseeno pogruntal, da se v knjižnem slovenskem jeziku res uporablja beseda "kadar", v pomenu "ko", "tisti čas", "takrat ko" itd. Sveta nebesa!? Saj ta "kadar" vendar ni tisti "Kádár"?!?... Te zgodbe sem se spomnil zavoľo tega, ker se

je pred kratkim zvedelo, da Urad madžarske vlade za narodno varnost od l. 1990 naprej opazuje pripadnike narodnostnih skupnosti v Zupaniji Baranya. Seveda jim je tudi prisluškoval in uporabljal ostale svojstvene metode, s katerimi pač razpolagajo (kjer pač razpolagajo) tovrstne formacije. Kaže, da nujno moram revidirati svoja videnja, o katerih sem do zdaj mislil, da so "moderna", "evropska", v skladu s sodobnimi tokovi demokratizacije. Že nekaj let mi ne gre v glavo, zakaj so starejši pripadniki narodnostnih skupnosti na Madžarskem - med njimi tudi porabski Slovenci - še vedno tako zaprti? Zakaj se najprej ozrejo okrog, če hočejo povedati kaj iskrenega v zvezi s politiko ali državo. Ko hočejo povedati nekaj "koč-

ljivega". Vsaj oni mislijo, da gre za "nevarno temo", vmes pa beseda teče o navadnih, vsakdanjih stvareh. Čim več časa je minilo od 1989. (začetek novega štetja časa po K. - namreč po komunizmu v Vzhodni Evropi), tem bolj me je begala tovrstna previdnost. Češ, nikoli se ne ve. Nesreča nikoli ne počiva. Kaj se ve. Bolje je nositi suh dežnik kakor mokro obleko. Kogar je kača picila, se boji zvite vrvi. Zgodovina nas uči, da... Ampak ljudje božji! Kaj ne vidite, da so danes drugačni časi kot so bili v petdesetih letih?! Tole tukaj ni stalinizem, v katerem ste živel vi, ampak parlamentarna demokracija!... Že, že... Prav, prav... Seveda, seveda... Kako da ne!... Prav gotovo... Kaže, da nujno moram revidirati svoja videnja...

Saj ne gre za to, da bi bili naivni. Da ne bi vedeli, da v vsaki državi obstajajo posebne službe. In so tudi potrebne. Dokler delujejo v okviru zakonitosti. Za neizpodbitno garancijo zakonitosti pa nikakor ni dovolj, če recimo minister brez listnice, ki nadzoruje civilne tajne službe, izjavi, da je stvar dal preiskati, in glede zakonitosti ni nobenih dvomov. Zaupanje pripadnikov narodnostnih skupnosti ni nič čvrstnejše od tega, če to izjavo da tudi državni sekretar za narodnosti pri Uradu migrantskega predsednika. Že v redu, da je bila v bližini madžarske županije Baranya vojna na drugi strani meje. Prav, da je treba biti previden. Strinjamo se, da ob takih situacijah ne škodi nekoliko več pozornosti. Uradna različica se glasi, da sploh ni šlo za opazovanje

pripadnikov narodnosti, ampak za njihovo ustavno zaščito! Meni je prilastek "ustavno" najbolj všeč. Torej specialci v Baranyi naj bi bili pazili, da tamkajšnji Hrvati in Srbi ne bi bili izpostavljeni kakim skrajnostnim teroristom z one strani hrvaške in jugoslovanske meje. Če je temu tako, zakaj niso sporočili tej populaciji, da jih ščitijo? Mogoče bi se še oni kaj pazili. Oboji skupaj pa bi bili prav gotovo najuspešnejši. Zakaj so prisluškovali tudi baranyskim Nemcem? Zakaj so rabili za "zaščito" take dokumente narodnostnih samouprav kot so organizacijski ustroji in pravilniki narodnostnih samouprav? Zakaj niso "ščitili" drugih, večinskih samouprav na tem območju? Ali se jim lastni ljudje nič ne bi smilili, če bi jih napadli kakšni ekstremisti iz vojnih predelov? Ko se izve umazana zadeva (opazovanje, prisluškovanje, zbiranje informacij itd.), zakaj se potem to hoče prikazati kot nekaj pozitivnega? Zakaj mislijo nekateri še vedno, da so pripadniki narodnosti neke butaste ovce?

Kdaj se bodo glavni specialci ali njihovi naročniki zavedali, da je tudi zaupanje narodnosti do večinskega naroda nekaj specialnega. Če ga zaigraš pri enem rodu, ga lahko spet pridobiš nazaj kvečjemu pri naslednji generaciji. In kaj, če dvomi obhajajo že tudi tisto pokolenje, ki je do zdaj zaupalo rojevajoči se demokraciji?

Francek Mukič

Košičev sklad

SVEŽE IDEJE NA UVELJAVLJENIH TEMELJIH

Košičev sklad, neformalna inštitucija, ustanovljena pred nekaj več kot tremi leti na Gornjem Seniku, s sedežem v Budimpešti, nadaljuje tudi letos s svojim poslanstvom med porabskimi Slovenci, enako pa tudi prihodnje leto, ko naj bi novo/staro vodstvo vdihnilo (še) več svežih idej in nadaljevalo na uveljavljenih temeljih. Za osvežitev: Košičev sklad je bil ustanovljen na pobudo zakonca Marije in Štefana Lukača, prvi predsednik kuratorija je bil direktor TV programov RTV Slovenija Janez Lombergar, delo pa bo na tem mestu nadaljeval vodilni mož zasebne TV iz Maribora Janez Ujčič. Podpredsednica ostaja odlična poznavalka porabskih razmer, univerzitetna profesorica dr. Zinka Zorko, sekretarka Marija Bajzek-Lukač, med novimi člani pa je tudi upokojeni porabski rojak, župnik Štefan Šömenek. Med stalnimi nalogami Košičevega sklada so stipendije za porabske osnovalce in dijake, ki se učijo materinščino za zdaj le

kot predmet, čeprav obiskujejo takoimenovane narodnostne šole; zagotavljali bodo knjige za narodnostne šole in skrbeli za natis novih publicističnih in znanstvenih del. Doslej so izdali tudi: Jožef Košič: Življenje Slovencev med Muro in Rabo, Košič in njegov čas (zbornik razprav o Jožefu Košiču), najnovejša knjiga pa prinaša razprave o Vendskem vprašanju, knjiga je natisnjena v madžarskem jeziku, zdaj pa pripravljajo slovenski natis. V letošnjem programu so tudi raziskave narečnega govora, in sicer so z njimi začeli lani in nadaljevali v začetku tega tedna, ko so pod vodstvom dr. Zinke Zorko raziskovali v Sakalovcih in še nekaterih narodnostnih naseljih. Rezultate raziskav bodo natisnili v zborniku o porabskih narečjih. Osrednji dogodek prihodnje leto pa bo simpozij ob 130. letnici smrti Jožefa Košiča, ki se mu želijo oddolžiti za vse, kar je storil, s spominsko ploščo na Gornjem Seniku. V Košičevem

skladu si bodo še naprej prizadevali za uvedbo slovenskega bogoslužja in drugih verskih obredov v župnijah, v katerih živijo Slovenci. Kljub naporom so na tem področju nezadovoljni z rezultati, zato so se dogovorili za posredovanje pri sombotelskem in mariborskem škofu. Glede na to, da je za uredničevanje domala vseh nalog potreben denar, v Košičevem skladu pravijo, da s financiranjem konkretnih programov ni zadreg, svoje primaknejo tako na madžarski kot tudi na slovenski strani. Na koncu tega zapisa še misel, ki jo je na seji kuratorija povedal slovenski veleposlanik v Budimpešti gospod Ferenc Hajós. Zavzel se je za tesnejše sodelovanje Košičevega sklada z Zvezo Slovencev, Slovensko državno narodnostno samoupravo, z eno besedo z vsemi, ki si prizadevajo za ohranitev slovenstva med tako malo manjšino, kot so porabski Slovenci.

eR

Priprave na slovenski radijski program v Monoštru

NENADOMESTLJIVA VLOGA RADIA SLOVENIJA

Direktorja radijskih programov RTV Slovenija Andreja Rota je minuli teden obiskal predsednik Zveze Slovencev Jože Himök. V daljšem pogovoru sta sogovornika namenila osrednjo pozornost pripravam na ustanovitev slovenske radijske postaje v Monoštru. Direktor Andrej Rot je zagotovil pomoč RTV Slovenija pri uresničevanju te zelo pomembne naloge med porabskimi Slovenci.

Po tem, ko je znana UKV frekvenca (106,6 MHz), in ko so na voljo ustrezni prostori, bo potrebno čimprej pripraviti idejne projekte za radijsko postajo, ki bo na začetku pripravljala dve uri "žive-

ga" radijskega programa, zelo verjetno med enajsto in trinajsto uro.

Strokovnjak RTV Slovenija si bo še ta mesec ogledal prostore v Monoštru in zbral podatke, ki so potrebni za osnovne načrte radijske postaje. Ko bodo načrti narejeni in pripravljena okvira programska shema, bodo nadaljevali pogovore v Ljubljani in seveda na madžarskem radiu v Budimpešti. Sobesednika sta se pogovarjala tudi o drugi strokovni in vsebinski pomoči RTV Slovenija, zlasti pa Radia Slovenija pri nastajanju radijske postaje: usposabljanje tehničnih in drugih kadrov, preskrba z glasbo in podobno.

eR

POSVETOVANJE V ŽUPANIJSKI KNJIŽNICI BERZSENYI DÁNIEL

V Sombotelu je bilo 31. maja 1996 posvetovanje o založništvu domoznanskih knjig in periodike v Pomurju, na Gradiščanskem in v Železni županiji. Simpozij je organizirala Županijska knjižnica Berzsenyi Dániel. Zbralo se je približno šestdeset gostov, predavatelji so prišli iz Murske Sobote in Eisenstadta.

Andrej Pavlič je predstavil domoznansko dejavnost Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti. Knjižnica oskrbuje 14 stalnih krajevnih knjižnic in 113 izposojevališč bibliobusa. Zbirata slovenske tiske, znanstveno, strokovno in leposlovno literaturo ter gradivo o regiji, posebej starejše slov. prekmurske tiske in literaturo v madžarskem jeziku. Skrbi tudi za reden dotok slovenske literature v Porabje. Prav tako izmenjuje literaturo z madžarskimi knjižnicami.

Pomemben del domoznanske dejavnosti so prigradnje in druge razstave na temo domoznanstva. Knjižnica prireja tudi srečanja s prekmurskimi ustvarjalci, to je pisatelji, znanstveniki in akademiki, predvsem ob raznih obletnicah. Pomembno je tudi sodelovanje Pokrajinske in študijske knjižnice z županijsko knjižnico v Sombotelu. Gre za slovensko-madžarske knjižničarske dneve, na katerih se vrstijo razni referati, ki obravnavajo življenje ljudi na obeh straneh meje. Ob teh srečanjih se postavijo tudi domoznanske razstave: tako je npr. lansko leto PŠK iz Murske Sobote sodelovala z razstavo v Monoštru Založniška dejavnost v Pomurju.

Ravnateljica Županijske knjižnice Berzsenyi Dániel Márta Pallosi-Toldi je govorila o domoznanski zbirki knjižnice, o pridobivanju gradiva in o možnostih posredovanja gradiva in informacij v knjižnici. Na koncu 1956. leta so ustvarili zbirko "Savariensa". Tedaj je domoznansko gradivo obsegalo le 992 knjig. Z leti je knjižnica bogatila svojo zbirko. Danes je v zbirki 12 tisoč knjižnih naslovov domoznanske literature in 82 tisoč dokumentov.

V knjižnici imajo razstavo domoznanskih knjig in periodike. Prikazano domoznansko gradivo je le majhen del vsega, ki ga knjižnice iz treh dežel premorejo. Na razstavi so dela, ki so nastajala v 18. stoletju in med gradivom najdemo že CD-ROM-e o pomurskem gospodarstvu, o lepota S¹-venije in o domoznanskem gradivu Županijske knjižnice. Razstava je na ogled do 15. junija 1996.

Julija Balint

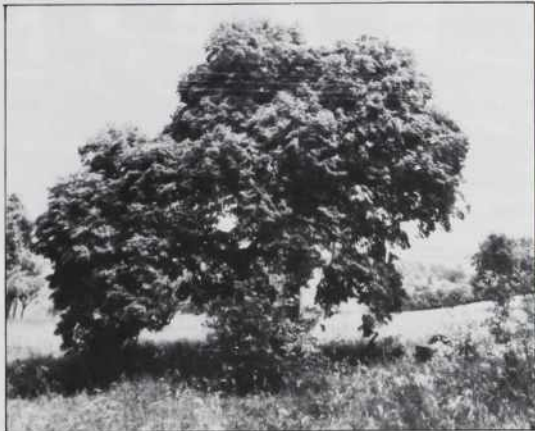
Spremljajte televizijsko oddajo SLOVENSKI UTRINKI vsako drugo sredo ob 14.10 na 1. programu madžarske televizije.
Ponovitev oddaje bo 15. junija 1996 v soboto ob 8.45 na 2. programu.

INDA SVEJTA

LIPA I (H)RAST ZA GEZEROLEJTNICO

Pred stau leti so na Vogrskom svetili gezerolejtnico toga, ka so Vaugri es prišli v Karpatski bazen (Kárpát-medence), gde eške gnesnaden živijo. Minister za paverstvo je

V **SLOVENSKOJ VESI** je naprej pri cerkvi pa ozajak za cerkvov posado 2-2 lipi Janoš Oreovec (ižna numara 41.), pred šaulov pa 2 lipi Janoš Orban.

vödau, ka v vsakšoj vesi je trbej do 1. juniusa 1896-oga leta drejvdje saditi na spomin gezerolejtnice. Tak so v šest naši porabski vasnjak tō posadili lipovo pa (h)rastovo drejvdje.

V **ANDOVCI** je pred kancelajom, na veškrom tranki, pri pauti, štera pela v Velike Dolince posado Štefan Dončič 3 lipi. Žipan Štefan Kovač pa je pri svojoj iži posado en (h)rast.

V **OTKAUVCI** je István Gaál posado 2 lipi pri leseonom križi, šteri je stau pri pauti, prauti vesi Števanovci.

V **SAKALAUVCI** je na veškrom grūnti posado 2 lipi Jože Dedič.

V **ŠTEVANOVCI** je žipan Janoš Pinter na svojom fundoš posado 21. aprila 1896. v 8. vöri zrankma 4 lipi i 1 (h)rast.

Na **VERICI** pri pauti, štera iz Števanovec pela v ves, so posadili 10 (h)rastov i 1 lipi: Jožef Hodač, Janoš Hodač, Ferenc Lepoša, Terezija Merkli, Janoš Lazar, József Gosztonyi i Ferenc Lazar.

Pred stau leti so naši starci posadili 18 lip pa 12 (h)rastov. Stogijo eške? Stariške so Vam kaj pripovedjali o tome? Povejte nam tō, pišite ali telefonirajte na uredništvo!

Marija Kozar

“PROSIMO TE, POSLŪNI NAS”

Mi, steri smo na Risausko nedelo bili pri meši v Števanovci, se leko za(h)valimo gospaudi (župnik) Štefani Tóthi, ka so spoj lejpo mešo slōjžili. Leko smo molili pa popejvali svete nauti, tak v slovenskoj kak v vogrskoj rejči. Gospaud so pa eštje latinski tū molili. Najlepša je pa bilau, gda so gospaud v domanjoj rejči predgali. Redno so pripravili mlajše, steri so recitali (szavaltak) pa gorašteli. Mislim, gda so se orgle zglasila pa cerkveni pevski zbor s slovenstjimi nauti, je nam segalo do srca. Mešo so eštje polepšali gorenjisični pevci, steri so nej šanalivali čas pa trūd. Popejvali so vogrstji, slovenstji pa latinski. 19 čisti, zrejli glasov poslōjšati, je človetja šlau na djoj. V števanovskoj cerkvi je vrejdnō popejvati, ka ma dobro akustiko, tak se vse dobro čōja.

Čūdivala sam se, ka v števanovskoj krajini lūstvo tak dobro vej slovenstji boga moliti. Bijo bi veltji asek za mlajše - steri se še samo vogrstji pogučavajo - če bi dostakrat leko bili pri takšnoj meši.

Samo telko vejim, ka bi spoj dobro bilau za slovensko lūstvo, če bi meše bile v dvaujoj rejči. S tejm bi leko gorazdržali materno rejč, za stero se nisterni fejs bojimo.

Klara Fodor

PORABSKI SLOVENC I V SOPRONU

Ne vemo, koga kam zanese pot. Delo, preživetje pogujuje človekovo življenje. Srečo imajo tisti, ki jim življenje dodeli malo veselja, sreče, razen skrbi in bolečin.

Gospa Krajczár Lőrincné je odšla z Gornjega Senika v Budimpešto leta 1948. Kot je rekla, se je tam naučila kuhati, peči. Leta 1955 sta se preselila z možem v Sopron. Oba z možem zelo lepo govōrita narečje, čeprav sta že dolga leta od doma.

“Moja mati me je rodila v Ameriki, imam pa še sestro in brata. Doma, na Gornjem Seniku, smo veliko delali že kot otroci. Govorili smo v narečju, leta 1938 sem znala reči po madžarsko samo to: “Dicsértessék a Jézus Krisztus!” Kasneje, v šoli sem se naučila madžarsko. Mlada sem bila, ko sem odšla v Budimpešto. Z možem sem se spoznala na Gornjem Seniku, tedaj sem še delala v Budimpešti. Družina me je decembra spravila domov in sem bila februarja že poročena. Takrat je šlo to hitreje, drugače kot danes. Danes imajo mladi več svobode pri odločanju, pri samostojnem življenju. To seveda ne pomeni, da jim je lažje, kot je bilo nam.”

Kako to, da ste prišli ravno v Sopron?

“Oba sva tu dobila delo. Delala sem v tovarni tkanin. Mož pa je delal v tovarni za predelavo lesa. Po rojstvu prvega sina nisem smela zaradi zdravstvenih težav več delati na stroju. Vpisala sem se na tečaj strojepisja in sem najprej delala na Oddelku za izobraževanje na občini (Tanácsi Művelődési Osztály), od leta 1964 dalje sem pa bila zaposlena na Gimnaziji Széchenyi István kot tajnica. Zelo rada sem delala tam. Skoraj vsa pisma sem sama pisala, velikokrat namesto drugih, ker sem - po mnenju kolegov - še najbolj znala oblikovati pisma. Če bi imela čas, bi lahko napisala pravi roman o svojem življenju.”

Kako je bilo z vašo družino?

“Po prvem sinu sem dobila še dvojčka, oba sta bila fanta. V srednji šoli sta se velikokrat “nado-meščala”. Na primer samo eden se je naučil domačo nalogo in odgovarjal namesto brata, toliko sta si bila podobna. Včasih je kakšen učitelj spraševal na dvorišču šole enega, zakaj je tam, medtem ko ima uro, ker ga je zamenjal z drugim... Dva lepa fanta sta bila...”

... V vojski je bil in je prihajal domov. Štopal je na cesti, ko ga je nek zahodni avtomobil zbil in ubil... Ta bolečina ne bo nikdar minila v mojem srcu. Zelo veliko bolečin me je doletelo v življenju že od mladih let naprej, velikokrat sem bila nesrečna, ampak otroka zgubiti je najhujše kar se lahko zgodi z materjo.”

Gospa Krajczar, Marija Šulic I. 1951. v Budimpešti

Ogledali smo si fotografije v družinskem albumu. Njenih je bilo bolj malo, saj tedaj še niso toliko fotografirali, ampak se je že na skupnih videla njena lepota. Zelo veliko fotografij je bilo o družini, o otrocih. Bile so pa tudi o njihovem vrtu.

“Sadovnjak je približno pet kilometrov izven Soprona,” se je vključil v pogovor tudi gospod Krajczar. “Vsak dan greva tja. Avtobusi peljejo na srečo vsako uro v tisto smer. Imamo češnje, jabolane, hruške. Drevesa že petnajst let obrodijo sadove. Vse skupaj je petnajst sad-

nih dreves. Jaz že težko delam, največ naredi moja žena. Vrt je zelo velik. Vsako jutro greva, spomladi ob pol desetih, poleti ob pol sedmih, v največji vročini počivava, popoldne pa spet delava. Zeljava, jagode, robide, maline, vse pridelava na tem vrtu. Res pa je, da je ogromno dela, vsak večer greva šele po šesti uri domov.”

Starejši sin, ki živi in dela v Sopronu, je prišel domov med pogovorom. Malo je poslušal naš pogovor. Rekel je, da on tudi skoraj vse razume, le govoriti ne zna v narečju. Čakala ga je že večerja. Mati bi rada, da bi bil že oženjen. Po njegovem mnenju pa mu gre doma preveč dobro, da bi kam šel. Na videu smo si še ogledali posnetek o mlaj-

šem sinu, ki živi v Budimpešti. Udeležil se je igre Kolo sreče in mati že na pamet ve, kdaj je katero vsoto “priigral” na kolu sreče. Sin je sproščen, očitno ga ne motijo reflektorji. 38. let star bo junija. V Budimpešti ima družino.

Na Gornji Senik potujeta dvakrat na leto, ker ni časa za več potovanj, je zelo veliko dela tudi v Sopronu. Počasi smo se poslovili, gospa naju je spremljala do avtobusne postaje.

Julija Balint

OD SLOVENIJE...

Fassino v Ljubljani

Po skoraj enem letu je prišel na delovni obisk v Ljubljano italijanski podsekretar v zunanjem ministrstvu Piero Fassino. Bil je poln optimizma, enako kot slovenska stran, ki jo je zastopal Ignac Golob. Fassino je napovedal sodelovanje Slovenije (v družbi s pridruženimi članicami) na ministrskem sestanku v Luxembourg prihodnji mesec. Razmere so menda celo tako ugodne za Slovenijo, da jo nekateri vidijo v prvi klopi čakalnice za polnopravno članstvo v EU. Optimistično razpoloženje je nekoliko pokvarila odločitev Velike Britanije, da bo iz maščevanja (njena zahteva po ukinitvi prepovedi uvoza britanske govedine in mesnih izdelkov, kar je posledica bolezni norih krav na Otoku, ni bila sprejeta v EU) zavrla vse odločitve, torej tudi sporazum s Slovenijo, pri katerih je nujno soglasje petnajsterice EU.

Watts v Ljubljani

V Ljubljani se je mudil sir Arthur Watts, mednarodni posrednik za pravno nasledstvo nekdanje Jugoslavije. Vodja slovenske delegacije dr. Miran Mejak mu je predlagal, da bi najprej odstranili odprta vprašanja, pri katerih je mogoče pričakovati soglasje vseh petih naslednic razpadle SFRJ, saj odprava spornih vprašanj v svežnji ne pelje nikamor. Po Wattsovih besedah bi bilo možno do konca leta pripraviti osnutek pogodbe med naslednicami razpadle SFRJ, še najmanj spoma pa je delitev nekdanjega skupnega premoženja, vrednega okoli sto milijard dolarjev.

Obisk v parlamentu

Poln pohvalnih besed za Slovenijo je bil predsednik luksemburškega parlamenta Jean Spautz, gost predsednika državnega zbora Jožefa Školčiča. V nasprotju z nekaterimi slovenskimi politiki, ki jih je v zavedanju lastne majhnosti strah pred evropsko unijo, je Spautz prepričan, da je EU prednost tudi za majhne države. Luksemburg, ki je še manjši od Slovenije (384.000), ni potonil v EU.

Jajaaa?!

Vej pa don naj?!

Papa pa Slovenci. Zdaj, gda so sveti oča v Pостоjni bili, gde so svetili svoj 76. rojstni den, so mladi prišli, pa so jim začnili spejvati po cejlom svejti popularno pesem: Happy birthday to you! Rimski papa pa so po noriji pravili: nej sam znau, ka ste vi Amerikarnarge! Vsigder sam misli, ka ste vi Slovenci. - *Pápa Slovenci!*

Papagaji pa politika. V Indiji so pred volitvami (választások) takši političarge tó bili, šteri so si gorzveli takše lúdi, ki se dobro razmejo s ftičami. Té so mogli načítiti papagaje, ka naj kričijo: Daj svoj glas za Laloona!

Gda se je štimanje začnilo, te so papagaje razpistili. Te pa so se drli, kak se šika. - *Leko, ka so ništarni prišli k nam, v vogrski parlament?*

Kónya ne more brezi konja. Parlamentarni poslanec Imre Kónya je pá gornajšo púksin pra. Kak nekdenji policijski minister eške itak na skrbi má policaje. Tmók ga prej žalosti, ka miličniki takše slabe plače majo. Tau bi prej tak leko popravili, ka bi od vsikšoga tihinca, šteri pride na Vogrsko, mogli nutri pobrati 400 forintov. S toga pa bi najmenje 25 procentov več plače leko dobili naši vrlisivi podje. Tak bi prej na Vogrskom bole menje kriminala pa nevarnosti bilau. - *Nevarno se približavajo nauve volitve (választások)?*

Freško pa frejtoša. Vogrski milijarder Stadler si je prej kúpo znani

kejp "Slejdnja večerdja" od Leonardo da Vincina. Plačo je milijardo forintov. Zatogavolo, ka je tau prej potrebno njemi za njegovo delo, je úšo v porcijski kancalaj, pa nazaj proso 250 milijonov prometnoga davka (forgalmi adó). APEH ma je vöplačo pa ga včasik gorzglaslo policiji. - *Velka štonderoša je samo tau pozabo, ka tistoga kejpja nej mogo kúpiti pa domau pripelati, ka je tisti kejp v Milanoni na eni steni gornamalani v enom monošteri.*

Ime gori, ime doli. Na Vogrskom - pa na Slovenskom tó - se dostakrat taužimo, ka mammo dosta gnaki imenov. Samo zbrodite si, ka na Kinejzarskom živé ena milijarda pa 200 milijonov lúdi. Od toga núca 80 procentov lúdi 100 gnake imena. Povejmo samo v Pekingsi geste 13

gezaro žensk, štere se tak pišejo, ka: Liu Shuzhen. Zato zdaj tam o tom mislijo, ka bi tretjo - starišino - ime tó mogli núcati. - *Eške naj stoj povej, ka na svejti dosta Dončecov, Sukičov, Bajzekov, Šuličov pa Mukičov ge!?*

Clinton (ribe). Novine Bunshun na Japonskom so se norca delale iz cesarova držine. Prej kak vögleda, Njegovo Veličanstvo je vendrak brodilno, ka so ribe več vredne, kak predsednik Clinton. Cesara Akihitona drugi sin je prej raj na Tajland úšo níkše ribe gledat, kak bi pa úšo na Clintonov banket, gda je té na Japonskom odo. - *Leko, ka je tau vekša problema, ka tau, ka so nej daunik na Japonskom en merikanarski fligar dojstrliti!?*

Fr.M.

EŠKE GNAUK O PORABSKI(H) DNEVAJ

Vsakšo leto se na Porabski(h) dnevaj poleg kulturnega in športnoga programa godi eške nika, ka nistemim lúdam prnese veseljde. Na te svetek se preda odklikovanje "Za Porabje" (Rába-vidékért kitintetés) tistim, steri so tau s svojim delom najbolje zaslúžili. Predsedstvo Slovenske zveze je tak odlaučilo, ka letos tau odklikovanje dobita Vera Gašpar pa Laci Korpič.

Vera Gašpar je najstarejša članica pevskega zboru Avgust Pavel. Ze kak mlada deklčina je fejs rada spejvala. Prve nauete se je navéila od svoje prababice, od nji je dobila prvo pesmarico s porabskimi pesmi.

Sama je tó dosti pesmi dojsspisala. Odklikovanje je dobila "za ljubeč odnos do slovenske pesmi in negovanje le-te".

Laci Korpič se je začno včíti harmoniko igrat že kak mladi pojbič. Pred dvajstimi lejtimi je ustanovo svoj prvi ansambel. Dugo lejt je sprevajo sakalauvske plesalce. S svojo harmoniko je ojdo po naši vasnicaj, dojnapiso pesmi, ka so ma starejši lúdje spejvali. S svojim ansamblom in ženskim kvartetom dosta nastopa na Vogrskom pa po Sloveniji. Odklikovancema gratulujemo!

Uredništvo Porabja

Z Vestnikovim vlakom po Gorenjskem

KRATKA KRONIKA 24 UR

Točno ob 3.40 je Vestnikov vlak odpeljal iz Murske Sobotice. Toda zgodba se

Vozimo se preko lepih slovenskih pokrajin, zunaj je še tema. Nekateri spančka-

strašimo, da želimo dobiti zelo točne podatke, letnice in podobno, toda ona se hitro znajde in najde sovodnika, našega šoferja. Planica, ki smo jo večkrat videli po televiziji, zagrnjeno v belo pogrinjalo. Tudi zdaj bi ga bili veseli, saj so tam gor krasno zakurili. Kranjska gora. Pričaka nas pihalna godba in župan ter kosilo, ki smo ga že sila

katerim se drema. Irena in Vera sta še zmeraj židane volje. Nekaterim prerokujejo iz dlani. Jožetu pravijo, da ne sme piti... vsaj ledeno mrzle pijače ne, če hoče "najti" svoj glas. Okrog polnoči smo v M. Soboti. Po poti do Porabja v kombiju je naenkrat neka čudna tišina. Celo dve najbolj veseli sta utihnili. Sploh ni čudno, saj smo na poti 24

začenja malo prej, ob enih ponoči, ko je zazvonila moja budilka in bi najraje naredila z njo vse tisto, kar si želite v podobnih situacijah tudi vi. Toda časa ni, do dveh moramo biti na G. Seniku, potem na Dolnjem, v Sakalovcih, v Slovenski vasi, da bi pobrali vse, ki so namenjeni na Vestnikov vlak. Vera in Irena sta tako dobre volje, da se je nalezemo tudi mi. V Monoštru nas čaka drugi kombi, v njem so Števanovčani in Veričani pa tudi Jože. Od njega ni nobenega glasu, "zgubil" ga je nekje.

mo, drugi se pogovarjajo. V našem sosednjem kupeju, kjer sta dve naši "špasmotrici", so veseli. Smejejo se tako na glas, kot "če bi jim nago rit kazali", bi rekli po porabsko. Zvemo tudi to, da nas bosta po Gorenjskem vodila Silva Eöry in Endre Göntér.

Ob pol devetih smo v Lescah pri Bledu. Hitro na avtobuse in se že peljemo prek "planinskega raja", ki je za nas iz Porabja, kjer je najvišja gora "krtinjek", posebno doživeti.

Bled, otok s cerkvico od daleč in blejski grad. Silvo

potrebni, še bolj pa hladne pijače. Po kosilu se nekateri zavrtijo v hotelu, drugi vozijo "štiricikel", eni pa počivajo v senci.

Ob 19.05 zapihajo vlak in se odpravimo nazaj v Prekmurje. Zdjaj nas je že več,

ur. 17 Porabcev in več kot 700 Prekmurcev in Prlekov na 23. VESTNIKOVEM VLAKU.

M. Sukič

Naš sodelavec in prijatelj Evgen Titan

MED ISKANJEM IN TVEGANJEM

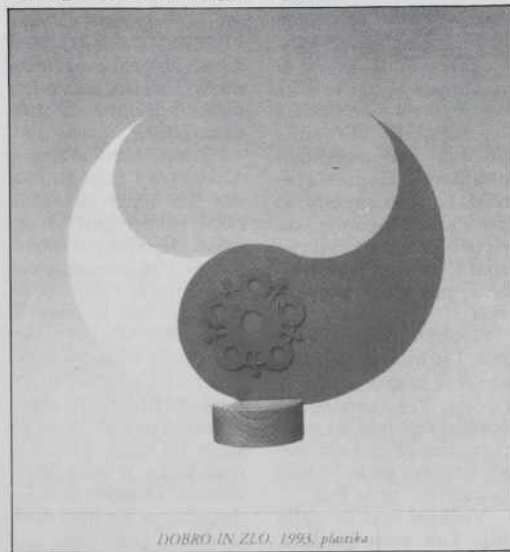
Je "dogodek" in "Dogodek", prvi pisan z malo, drugi z veliko začetnico. 22. maja smo bili v Soboti priče "kulturnemu" in "človeškemu" dogodku, kakršnih je bilo dotlej v mestu malo, če je sploh bil kateri. Spremljali smo predstavitev življenja, predvsem pa dela znanega Sobočanca, profesorja Evgena Titana - Med iskanjem in tveganjem.

Ni se predstavil samo oče (Evgen), v zaokroženem kulturnem programu sta nastopila tudi hči Mateja in sin Matjaž.

Evgena Titana že desetletja privlačijo tri ustvarjalna področja: šport, umetnost in znanost, h katerim je postavil še eno vrednoto - delo. K

vsestranski ustvarjalnosti je vzpodbujal ves čas samega sebe in druge,

posebej še mlade okoli sebe. In pustil neizbrisne sledi.

DOBRO IN ZLO 1993, plastika

Ob športu, kjer so rezultati natančno izmerjeni, je zanimiva Titanova likovna ustvarjalnost, zlasti njegove izrezanke iz papirja (ki jih objavljamo v Porabju). Tudi tu je potrebna natančnost, toda druge vrste, in Evgen Titan (rojen leta 1929 v Murski Soboti) je zmore na vseh področjih, ko se giblje "med iskanjem in tveganjem..."

V ličnem katalogu, ki sta ga uredila Jože Vugrinec in Franc Obal, je vrsta zanimivih tekstov in tudi slikovnega gradiva, v znamenje razstave in prireditve Med iskanjem in tveganjem.

eR

... DO MADŽARSKE

Gasilski vozili za darilo

S pomočjo Gasilske zveze Slovenije sta dobili gasilsko vozilo tudi dve najmanjši vasi v Porabju. Gasilskemu društvu iz Andovcev je podarilo gasilsko vozilo društvo iz Nemčavcev, Veričanom pa društvo iz Gornjih Petrovcov.

Dan odprte meje

9. junija je bila časno odprta meja med Dolnjim Senikom in Neumarktom (Avstrija). Program se je začel ob 11-ih z dvojezično mašo, na kateri je sodeloval cerkveni zbor iz Sv. Martina. V dopoldanskem kulturnem programu so sodelovali malčki in osnovnošolci z Dolnjega Senika in Sv. Martina, ženski pevski zbor iz Rábafüzese ter folklorna skupina iz Šalovcev. Popoldne so se odvijale razne aktivnosti na nogometnem igrišču, med njimi predstavitev specialne vojaške enote ali prikaz sposobnosti dresiranih psov.

Prepoved za tovornjake

Od 1. junija velja tudi na Madžarskem, da se tovornjaki ob koncu tedna ne smejo udeležiti prometa. Prepoved velja v soboto od 7-ih do 22-ih v nedeljo. V tem času morajo kamioni, težji od 7500 kg, čakati na določenih parkirnih prostorih. Poskusno obdobje bo trajalo do konca avgusta.

Manj brezposelnih

Po podatkih Urada za zaposlovanje se je število registriranih brezposelnih v mesecu maju v primerjavi z aprilom zmanjšalo za 22 tisoč. Po teh podatkih je na Madžarskem 10,7 odstotna brezposelnost, kar pomeni 490 tisoč ljudi.

“NA SVOJO ROKAU...”

Pri nas od spremembe (od 1990. leta) je država začela privatizirati, etak je pa lejt do lejt vse več ljudi bilau, šteri so se vzeli za tau, da tamnjajo svoja delovna mesta, pa dejo “na svojo rokau”. Če je stoj emo za tau kreda malo pejnaz, je nika leko začno. Depa največkrat je pejnaz nej bilau dosta, več je bilau batrivnosti (poguma). Tak je tū šlau nistarnim, da so prisiljeni bili na svojo rokau titi, če so steli zdržati svojo delo pa držini krū dati.

Pri nas v Porabji na gnes nega dosta podjetnikov (vállalkozó). Sploj je pa takšni malo, steri so s svojo močjavu meli priliko nika začniti. Zdjaj pa zatok že vsakša ves ma takše ljudi. Najbole za toga volo, ka tisti, ki so po bautaj pa krčmaj od ÁFÉSZ-a delali, so prisiljeni bili na svojo rokau vzeti šeft. Če bi nej naprajli, bi se vzeo za tau nakak drugi.

Na G. Seniki gestejo štiri krčme pa tri baute. Krčme

že dostaféle slūžbe emo. Vönavčen sam za cimermana, znam mizarsko delo delati, depa delo sam kak profesionalni sodak. Tam sam takšo delo emo, ka sploj skrajek stoji k bauti pa krčmej. Dja sam vodo v ednoj vojašnici künjo pa vse, ka je finančno pa gospodarsko tam potrejbno bilau. Tistoga reda so se cajti obračali, laktanje več nin nej, liki dja sam zatok napona mislo, da mo gna-uk emo priliko nika takšo-ga delati. Za tau sploj volau mam.”

Eržika, vejm, ka je Feri iz Sakalauvec, ti pa z G. Senika. Mata že velke mlajše. (Anita 18, Norbert pa 15 lejt star.) Ti zdjaj Ferini pomagaš v bauti pa v krčmej. Ti tū maš za tau volau ali pa nej tak?

“1986-87-oga leta sva si lejpi mali daum zozidala tūj na G. Seniki, skrajek pri tauj bauti, kakoli sva te eške nej vedla, ka gđasvejta tūj bauta pa krčma baude.

so vse privatizérana, edna bauta je še ÁFÉSZ-a. Na začetki vesi je 1991-oga leta ÁFÉSZ zozido edno malo bauto pa krčmau. Tau najbole Bekaške pa tisti nücajo, ki živejo na pristavi (tanya). Lani je ÁFÉSZ tau tū privatizéro. Tak sta gratala podjetnika Ferenc Makoš pa njegva žena Elizabeta Ropoš. Njija spitamam, kak njima kaj dé pa vse kaj drugoga tū.

Feri, dobro znam, da si ti gnes že malo več kak štirideset lejt star. Bautoš si pa nej tak dugo. Kak si ti prišo do toga, da si se podau bauto pa krčmau voditi?

“Tau je nej kratka paut bila. V svojom življenji sam

Feri je doma dvejt leta (1992-1994) zapačatleno piti odavo, tam sam se že malo vcuj vzela. Ge sam pa delala indrik tū. V židanoj fabriki, stera je nanikoj prišla, v ednoj fabriki, avstrijskoj v Varaša, štero sam pa tam njala za toga volo, ka sam vūpala, da mo leko doma Ferini pomagala. Ne morem povedati, ka je tau tak fanj delo. Tū človek napona mora biti na petaj. Ednoj ženski je tau bole žmetno kak moškoma, kakoli mi Feri dosta pomaga, eške skūje tū. Dobro zna kūjati.”

Tau je nej velka bauta pa krčma, etak pa ne vejm kelko blaga ne moreš meti v bauti. S

toga se da, de se dalo živetj vašoj držini tak, ka te sami mogli gazdūvati z askom?

“Je eške samo pau leta, ka sam prejk vzeo te šeft. Na gnes eške ne vidim, kak de mi kaj šlau. Do zdjaj smo eške nej vōvzeli ranč plačo nej. Mogo sam od ÁFÉSZ-a dojkūpiti cejlo blago pa opremo, pejnazge so odišli. Z malimi stopaji leko mislim na tau, da bi kaj povekšo. Zidina je nej moja, za tau morem plačūvati arando. Če na mejec vse vōplačam - arando, našo zavarovanje (társ. biztosítás), elektriko pa vse, ka nücam pa trošim - tau stane 100 gezero forintov. Pa v tejm je eške nej računano tau, ka mo za edno leto že porcije tū mogo plačūvati. Gnes eške žmetno vidim, kak de mi šlau.”

Če pogledamo, z vesi je nej dosta držin, šteri tūj sé spadnajo pa k tebi odijo kūpūvat. Oni do te mogli tadržati?

“Tau je nej mogauče. Sploj pa v gnešnji cajtaj nej. Dosta ljudi je brez dela, steri delajo, tū ne slūžijo tak, ka bi leko navelke šli. Samo gledamo, če pridejo kūpci iz Slovenije ali se es prtepe kakši Nemeč ali Avstrijec, kak pa kelko oni majo priliko kūpūvat. Tak gledam, pa tau sam na sebi čūtim z drugimi vred tū, da mi eške dugo ne pridemo es. Etak pa morem povedati, ka je tau sploj dobro, ka je tū pri nas oprejta meja. Mam iz Slovenije kūpce, šteri vsigdar odijo k meni kūpūvat. Oni so mi na veliko pomauč. Je čakam in vse druge tū, steri so eške nej bili tūj pri meni.”

Znam, da sta vūva obadva slovenskoga pokolenja, znata slovenski. Za volo kūpcov, ki pridejo iz Slovenije, ste se trūdili za tau, naj vse znate, ka vam je potrejbno povedati slovenski?

“Obadva gučiva slovenski. Liki morem povedati, ka sva se že sploj dosta vcuj navčila. Vse razmejava pa povejva slovenski, ka je kūpcem potrejbno. Leko vsakši batrivno pride, si leko pogočimo,” pravi Erži.

Večkrat sam že ojdlu tūj. Tak sam gledala,

NAŠE PESMI

ŠTIRJE FANTJE ŠPILAJO

Štirje fantje špilajo, špilajo, špilajo,
štirje fantje špilajo, špilajo, juhej!

Za edno mlado kōlnarco, kōlnarco, kōlnarco,
za edno mlado kōlnarco, kōlnarco, juhej!

Prvič karte vržejo, vržejo, vržejo,
prvič karte vržejo, vržejo, juhej!

Daubo jo je mlad soldak, mlad soldak, mlad soldak,
daubo jo je mlad soldak, mlad soldak, juhej!

Ona se je smejala, smejala, smejala,
ona se je smejala, smejala, juhej!

Drūgič karte vržejo, vržejo, vržejo,
drūgič karte vržejo, vržejo, juhej!

Daubo jo je star cigan, star cigan, star cigan,
daubo jo je star cigan, star cigan, juhej!

Ona se je jaukala, jaukala, jaukala,
ona se je jaukala, jaukala, juhej!

Prlé si bila kmeta či, kmeta či, kmeta či,
prlé si bila kmeta či, kmeta či, juhej!

Zdjaj boš žena c'ganjova, c'ganjova, c'ganjova,
zdjaj boš žena c'ganjova, c'ganjova, juhej!

Prlé si nos'la cejkrček, cejkrček, cejkrček,
od zdjaj boš nos'la punkelček, punkelček, juhej!

(Gorenji Sinik)
zapisala: Vera Gašpar
il.: -mkm-

da so ljudje v tauj bauti pa krčmej tak kak edna velka držina. Dobro sam čūtila?

“Tak je. Mūva z ženauv navekša tau tū znava, ka stoj ške kūpiti pa kelko. Sploj pa pri krūji je tau istina. Depa pri piti je ranč tak. Gđa stoj na vrata not stauipi, ma že nalejvam, ka rad pijje. Tau je meni tū sploj dobro. V ednoj takšoj maloj bauti ne more samo etak pa tak prštōlati blago, zatok, ka ti naleka na glavej ostane ali pa sfali, te me pa kūpci tūj njajo. Kakoli je mala bauta, je velka odgovornost. Gnesden je velka dragoča, na vse trbej strašno paziti,” pravi Feri.

Če gledamo na tau, zdjaj ti je baukše ali pa je te bilau baukše, gđa so drugi zapovejdali, blago štōlali...

“Že sam pravo, da k tomi dja strašen frajt mam. Meni se tau vidi, da sam na svojo rokau, tau kūpim pa prmesem, ka lūstvo kūpūje. Kakoli je žmetno, mene bi tūj zdjaj žmetno vkraj sprajli.”

Zdjaj, gđa smo dokončali naš kratek poguč, si samo na tau mislim, da bi tūj v Porabji vse več ljudi bilau, steri bi na svojo rokau delali, za svojo veselje. Dobro zdravje želejmo pa dosta uspehov Makošovim.

I. Barber

TRIDNEVNI IZLET PO SLOVENIJI

Že od začetka šolskega leta smo se pripravljali na izlet v Slovenijo, ki ga je organiziralo vodstvo šole. 23. maja zjutraj ob pol osmih smo se odpravili. V Martinju nas je čakal avtobus.

Prvi dan smo imeli cilj pripeljati se do Debelega Rtiča. Toda do cilja nas je čakala dolga pot. Peljali smo se mimo Maribora, Ljubljane, Kranja. Najprej smo se ustavili na Bledu. Prekrasno jezero nas je pozdravljalo. V sredini je čudovit otok s cerkvijo. Vablivo nas je mikal. Zato smo sedli v gondolo in se odpeljali na otok. Med potjo smo občudovali grad, ki je nastal okrog 1004. leta, ko je cesar Henrik II. podaril ta kraj briksenški škofiji. V gradu je danes muzej krajevnih spomenikov in fevdalne kulture. V baročni cerkvi na otoku je muzej cerkvene umetnosti. Posebej nas je mikal "zvonček želja". Sprehajali smo se okoli cerkve in občudovali pokrajino.

Jezero obkrožajo na vzhodni strani vaška naselja z vilami in hoteli, ob bregovih so parki in sprehajališča. Pod gradom je obsežno kopališče, v hotelu Toplice tudi termalno. Bled je središče gorenjskega turizma, tu se prirejajo mednarodni šahovski turnirji, regate za evropsko prvenstvo, glasbeni festival, pozimi pa igre in tekmovanja na zamrznjenem jezeru. Od tod smo krenili proti Vrbi.

Blizu magistralne ceste, ki pelje proti Kranjski gori, leži vas Vrba. Vrba je preprosta vasica pri Bledu. Obdaja jo čudovita pokrajina. Vas objemajo zelo lepe gore. V skupini hiš sta dve pomembni zgradbi. Prva je cerkev svetega Marka, ki že ob robu vasi pozdravlja popotnike. Druga stavba je rojstna hiša največjega slovenskega pesnika, Franceta Prešerna. To hišo obiskuje mnogo ljudi. Nanjo opozarjajo posebne turistične table ob cesti. Tudi mi smo se seznanili z muzejem.

Z lepimi spomini smo se poslavljali in nadaljevali pot skozi čudovite pokrajine proti Vršču. Ko smo

se peljali po serpentinah, smo imeli občutek, da gledamo kakšen vznemirljiv film. Na vrhu smo se ustavili in kepali. To je bilo zares zanimivo.

Oseveženi od dobrega zraka smo se vsedli zopet

Na Debelem Rtiču so predali bazen

v avtobus. Cesta, ki pelje iz Zgornje Savske doline čez 1611 m visoki preval Vrščic, je razglašena za del velike mednarodne alpske ceste. Ob njej stoji vrsta planinskih koč. Z njenih okljkov se odpirajo veličastni pogledi v gorske stene, na snežišča in vrhove. Preval Vrščic je zjeden v razvodje med Črnim in Jadranskim morjem. S prevala Vrščic se spruša mednarodna alpska cesta na južni strani v Soško dolino, katere gornji, najbolj alpski del nosi ime Trenta. Pod zadnjimi cestnimi okljuki stoji sredi mehkih trat spomenik pisatelja Julija Kugyja, oboževalca gora in navdušenega odkritelca pokrajinskih lepot Julijskih Alp. Še v bronastem kipu je njegov pogled zamaknjen v žlebove Jalovca. Pred njim leži zgornja Trenta, izrazita krnica med pogorji, kjer iz temnozelenega tolmana v steni izvira reka Soča. Vas Trenta je raztresena pod skalnimi bregovi in ima dva dela. V zgornjem je troje zanimivosti: alpinetum Julijana, z ljubkimi freskami poslikana cerkva in dom nekdanjih gorskih vodnikov in lovcev.

V alpinetu so zbrane vse zastopnice alpske flo-

re Julijskih Alp. V spodnjem središču so: koča, hotel in planinski muzej. Omamljeni od teh lepot smo se popeljali po dolini Soče skozi Kobarid, kjer smo videli spomenik pesnika Simona Gregorčiča. Zdaj že razumemo, zakaj je hrepnel "nazaj v planinski raj".

Malu utrujeni, a navdušeni in radovedni smo čakali med potjo, da bomo zagledali morje. Tudi to smo doživeli in okoli devete ure smo prišli v Ankaran na Debeli Rtič, kjer so nas že čakali z bogato večerjo. Prenočili smo v počitniških hišah slovenskega Rdečega križa.

Naslednji dan smo zgodaj vstali. Po zajtrku smo šli peš pogledat okolico, tja do italijanske meje. Ko smo se vrnili, smo bili povabljeni na praznično otvoritev bazena. Bil je zelo lep program. Kako lep je bazen, se ne da opisati, treba ga je videti in poskusiti.

Po kosilu smo to naredili tudi mi. Enkratno je bilo. Čista voda kot kris-

Učenci 7. in 8. razreda

tal, pa še vreme je bilo čudovito. Tisti, ki pa se niso hoteli kopati, so se z ladjo odpeljali v Piran. Tudi oni so preživeli lepe ure. Čutiti valovanje morja, občudovati obalo. Ko smo se približevali mestu, smo opazili, da mesto varuje obzidje s stolpi. V pristanišču smo izstopili in si ogledali staro mesto, a smo se morali hitro vrniti, ker je bilo že pozno. Po večerji so fantje igrali nogomet, dekleta so pa navijala. Utrujeni, a veseli smo šli spat. Ni nas bilo treba zibati, hitro smo zaspali.

Tretji dan po zajtrku smo žalostno zapustili naš "raj" in se odpeljali proti Postojnski jami. Postojnska jama je med najbolj obiskanimi turističnimi objekti v Sloveniji, saj jo obiskuje na leto povprečno 200.000 ljudi. Jama ima več kilometrov dolge podzemeljske hodnike, ki se mestoma razširjajo v prostorne dvorane, kraso jo izredna množica kapnikov vseh izmer in oblik, pravi kamniti gozd v prevlajočih se barvah, ves posut z bleščecimi apnenčevimi kristali. Električni vlak nas popelje globoko v ta začarani svet, tja do Koncertne dvorane, ki sprejme lahko sama do 10.000 ljudi, in do čudovite Velike gore, kjer se je nekdanj utrgal velik del stropa, a so podrtijo v tisočletjih prerasli nešteti kapniki. Zapuščajoč ta čudovit svet, smo nadaljevali pot proti domu. Vozili smo se preko Ljubljane in Maribora in se ustavili, da bi tudi ti mesti nekoliko spoznali.

V Ljubljani smo si ogle-

bor ima 108.100 prebivalcev. Njegov nastanek je povezan s pomembno utrdbo, gradom na zupetini. Gradu so rekli Marchburg, to je grad v marki in po njem poimenovali pozneje nastalo mesto pod njim. Razvilo se je ob reki Dravi in dobilo mestne pravice leta 1254. Mesto je bilo predvsem obrtniško, dobro razvita pa je bila tudi trgovina. Tja do 18. st. ga je oklepalo obzidje z vgrajenimi obrambnimi stolpi. Štirje so še ohranjeni: Vodni stolp, Sodni stolp, Celigijev stolp in Židovski stolp. Maribor je imel tri gradove. Prvih dveh ni več, v tretjem, ki ima poznogotsko jedro iz 15. st; domuje Pokrajinski muzej z bogatimi zbirkami. Ima tri velike trgovalne, to so Grajski trg s Florijanovim stebrom iz 17. str; na drugem velikem trgu, imenovanem po škofu Antonu Martinu Slomšku, je gotski svetilni steber iz leta 1517. Tretji je Glavni trg, najstarejši predel mesta. Čez Dravo vodijo novi mostovi, v središču mesta je postmoderna postavila bleščečo avtobusno postajo.

Približujemo se meji in vpijemo: nazaj, nazaj. Tako lepo je bilo. Vemo pa, da do tega ne bi prišli, če nam ne bi bile v pomoč različne organizacije, tako Rdeči križ Slovenije, Košičev sklad, Zveza Slovencev na Madžarskem pa še osebe, ki so finančno podpirale naš izlet, tako umetnika Franc Mesarič in Sandi Cervek, pri organiziranju izleta sta pomagala Geza Bačič, svetovalec vlade, in Ivan Marič, ravnatelj OŠ Kuzma. Lepa hvala vsem. Še to moramo omeniti, da nam je bil tudi sofer v veliko pomoč med potjo. Hvala tudi njemu.

Videti toliko lepote... Po vsem tem se nam zdi tudi slovenski jezik lepši in koristnejši, zato se ga bomo še pridneje učili, saj je veliko veselje, ko se lahko sporazumevamo.

Učenci
7.-8. razreda
OŠ Gornji Senik

NIKA ZA SMEJ

Vrajži ronjaš

Naš Albert je strašno bogati človek. Etognauk je po varaša odo, prišo je nika kúpüvat. Tak se je pa gor napelo, kak kakši kaudiš. Sreča se z ednim padašom, šteri ma etak pravi: "Albert, Albert. Bogati si, pa itak etak odiš tuj po varaša. Name je sram mesto tebe." Albert pa: "Ka me pa briga. Vej me tū nišče ne pozna." Za nistame dni je padaš nikšo delo emo v Albertovoj vesi, pa kak, kak nej, se je znauvič srečo s svojim dragim padašom, Albertom. Albert je pá tak slabo, srmačko oblečani bio, ka je tau že sramota bila. Zdaj te padaš etak pravi Alberti: "Albert! Ti tuj doma ranč tak po srmačkom pa ronjavi odiš, kak se te vido v varaša." Albert pa: "Ka se pa tau šte? Vej pa tuj v vesi namé vsakši pozna."

Če je človek v nevaull

V Varaša se je zgodilo tistoga reda, da je eške Rakoši "kralüvo" pri nas. Naš Hugo je v Varaš üšo, tau pa tisto si je tanapravo. Malo cajta si je eške dau, pa je malo kaulek pogledno. Pauleg Rabe se je

tü nika motauso pa kak, kak nej, gnauk je samo not spadno v Rabo. Plavati je nej vedo, Raba je pa te ranč fejšt puna bila. Nika se je tepo, brano pa kričo: "Pomagajte mi, pomagajte mi!" Že se etak tepe več kak pau minuta. Pauleg Rabe pa dva policaja deta po pauti. Gda je Hugo že sploy na slednjom bio pa se je eške gnauk vöpokazo iz vode, je vido, ka policaja tam mimo deta. Te etak začno kričati: "Rakoši aj zgine." Več je nej trbelo, policaja sta letela pa sta ga vöpotegnila iz vode. Istina, ka so ga po tistim zaprli.

Če prva

Naša Juliška pa Vili - tak se vidi od zvüna - lepau živeta v zakoni. Etognauk je Juliška etak prajla svojmi dragomi možej, Vilini: "Vili, gnes večer bi dobro bilau nikan titi pa se malo zabavati (szórákozni)." Vili pa etak: "Jaj, Juliška, tau je tmok dobro mišljenje od tebe. Samo te tau prosim, če bi ti prva prišla domau kak ge, vanej posvejt vužganoga püsti, ka mo vido v ram priti."

Vrajži sausedje

Etognauk se je doma v držini etak drau naš Gusti: "Ženska, tau etak ne more tadala titi.

Mejsec do mejseca cejle pejnaze zapraviš pa eške dug tü napraviš." Naša lluška pa etak: "Tomi so vse naši sausedje krivi. Zakoj kúpüjejo furt kaj takšo, za štero mi nemamo pejnaz. Doj-ostati se pa ne šika."

Česnek

Naš Števan je dosta kil gorvzeo. Če je rejsan nej tak tüčen, kak njegva draga žena

Micka goči njema, ona ga itak nanje gemle, aj vsakši zranjek po zajtriki česnek gej, te prej doj pisti svoje kile. Števan lepau gej česnek, gda se naša Micka sreča s padaškinjov pa ji tau prpovejda. Padaškinja pa etak: "No, pa te Števani kaj vala tau, ka vsakši den česnek gej?" Micka pa: "A, kaj bi ma pa valalo. Liki tau sam zadobila, ka tam, gde Števan dela, ga

vsakša ženska na dva mejtara vöokrauzi."

Etak je baukše

V Menki se je zgodilo. Edna ženska je not staučila v edno bauto, gde pištole odavajo. Bautoši etak pravi: "Gospaud, včara sam kúpila pri vas edno pištolo, nazaj bi go vzeli? Ranč sam go nej nücala." Bautoš pa: "Zakoj ste go pa te kúpili?" Ženska: "Tau je tak bilau, ka je včara mojga moža eden auto na smrt zavozo, zdaj mi pa več pištole nej trbej."

I. Barber

SLOVENIJA PRIDRUŽENA ČLANICA EVROPSKE UNIJE

Končno se je zgodilo. Slovenski premier dr. Janez Dmrovšek je 10. junija v družbi zunanjih ministrov držav članic Evropske unije podpisal pridružitveni sporazum med Slovenijo in Evropsko unijo.

Nespomo gre za zgodovinski in prelomni dogodek. Podpis sporazuma pomeni, da je Slovenija ujela vlak, ki pelje v Evropo. Tako je Slovenija prva in doslej edina država nekdanje skupne države Jugoslavije uspela podpisati tak sporazum za pridruženo članstvo v EU.

Znano je, da je Italija uporabila pravico veta na podpis tega sporazuma in je šele po daljših pogajanjih med italijansko in slovensko vlado ter ob pomoči nekaterih evropskih držav ta zaplet bil razrešen pred dnevi.

Sicer pa gre za evropski sporazum, kakršnega so že sklenile srednje - in vzhodnoevropske ter baltske države / med drugimi tudi Madžarska/.

Evropski pridružitveni sporazum je sestavljen iz številnih vsebinskih sklopov, med katerimi je zapisano, da Slovenija in Evropa upoštevata skupne vrednote ter da v Sloveniji tečeta tako gospodarska reforma kot procesi demokratizacije, pa tudi, da je končni cilj polnopravno članstvo Slovenije v Evropski uniji. V besedilu so tudi navedbe, da obe pogodbenici - Evropa in Slovenija - jamčita upoštevanje človekovih pravic in demokratičnih svoboščin vključno z zaščito manjšin. Ob velikem političnem pomenu pa moramo podčrtati njegov izjemen gospodarski pomen, saj sporazum govori o oblikovanju prostocarinkega območja, o postopni medsebojni odpravi carin, predvsem pa o novih tržiščih za izdelke slovenske industrije.

Predsednik slovenske vlade je takoj po podpisu pridružitvenega sporazuma predal tudi uradno slovensko vlogo za polnopravno članstvo Slovenije v Evropski uniji. Tako je Slovenija ujela predvidene roke, ki so jih v EU pripravili zaradi zahtevnih priprav novih držav v članstvo EU. Slovenija bo povabljenata tudi na vrhunski sestanek v Firence in se v celoti vključila v vse priprave in dogovore za polnopravno članstvo.

Slovenija s podpisom pridružitvenega sporazuma z Evropsko unijo začneja torej novo poglavje v svojem gospodarskem in političnem razvoju ter novo etapo dokončne vključitve v razvito Evropo. Slovenski gospodarstveniki in vsi državljani bomo morali odslej bolj odgovorno nadaljevati priprave na končni vstop v EU, "evropsko" članstvo pa bo gotovo dobrodošlo tudi za slovensko narodno skupnost v zamejstvu - v Avstriji, Italiji in na Madžarskem.

Geza Bačić

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deak Ferenc ut 17.,
p.p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:

SOLIDARNOST
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Po mnenju Ministrstva za kulturo
št. 415-715/93 mb z dne
3. 11. 1993, se časopis
PORABJE uvršča med
proizvode, od katerih se plačuje
davek od prometa proizvodov po
13 točki tarife 3 zakona o
prometnem davku (Ur. list RS,
št. 4/92).
ISSN 12187062.

Časopis izhaja z denarno
pomočjo Javnega sklada za
narodne in etnične manjšine.
E-MAIL: MUKICS.ALT.64.IND.
EUNET. HU